

**«ԻՆՏԵՐԱԿՏԻՎ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ
ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ**

**ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ 2023**

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ

Սովորողների մոտ ստեղծագործական
ունակությունների զարգացումը հայոց լեզվի
դասավանդման գործընթացում

ԱՌԱՐԿԱ

Հայոց լեզու

ՀԵՂԻՆԱԿ

Կարինե Հակոբյան

ՄԱՐԶ

Երևան

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Գ. Մահարու անվան հ. 176 հիմնական դպրոց

Բովանդակություն

Ներածություն	3
Գլուխ 1. Ստեղծագործական կարողությունների զարգացման պայմանները.....	5
1.1 Ստեղծագործական կարողությունների զարգացում հայոց լեզվի և գրականության դասերին.....	7
Գլուխ 2. Ստեղծագործական կարողությունների զարգացմանն ուղղված դասերի տեսակները	10
2.1 Խոսքի զարգացման դասեր	10
2.1 Ոչ ստանդարտ դասեր.....	13
2.3 Դասերում կիրառվող ստեղծագործական մեթոդներ և տեխնիկա	14
Եզրակացություն.....	16
Գրականության ցանկ	18
Հավելված 1.....	19
Հավելված 2.....	19

Ներածություն

Մեր ժամանակը փոփոխությունների ժամանակն է: Հիմա Հայաստանին պետք են մարդիկ, ովքեր ի վիճակի են ոչ ստանդարտ իրական որոշումներ կայացնել, ովքեր կարող են ստեղծագործ մտածել: Դպրոցը պետք է երեխաներին պատրաստի կյանքին՝ ուստի աշակերտների ստեղծագործական կարողությունների զարգացումը ժամանակակից դպրոցի ամենակարևոր խնդիրն է:

Ստեղծագործական կարողությունների զարգացումը շարունակական գործընթաց է, որն անցնում է երեխայի անհատականության զարգացման բոլոր փուլերով, խրախուսելով նախաձեռնությունն ու որոշումների անկախությունը, ազատ արտահայտվելու կարողություն:

Յուրաքանչյուր երեխա ունի կարողություններ կարողություններ և տաղանդներ: Երեխաները, բնականաբար, հետաքրքրասեր են և լի են սովորելու ցանկությամբ: Բայց որպեսզի նրանք ցուցադրեն իրենց տաղանդները, նրանք կարիք ունեն մեծահասակների խելացի և հմուտ առաջնորդության:

Ընդհանուր առմամբ, սովորողների ստեղծագործական աշխատանքը նպաստում է ճանաչողական հետաքրքրության ամրապնդմանն ու բարձրացմանը, նրանց ստեղծագործական մտածողության զարգացմանը, յուրաքանչյուր սովորողի անհատականությանը: Գիտելիքի բարձր որակը հնարավոր չէ ձեռք բերել, եթե դասը ապահովում է սովորողի կողմից միայն որոշակի քանակությամբ գիտելիքների յուրացում: Այն պետք է նպաստավոր պայմաններ ստեղծի սովորողների ստեղծագործական կարողությունների զարգացման համար, ձևավորի անհատականություն:

Աշխատանքի **նպատակը** սովորողի ստեղծագործական կարողությունների զարգացման և համապատասխան մեթոդների գործնական ներդրման միջոցով կրթական արդյունքի հասնելու պայմանների ուսումնասիրությունն է:

Նպատակին համապատասխան սահմանվել են հետևյալ **խնդիրները** .

1. Ուսումնասիրել թեմայի վերաբերյալ առկա գիտական գրականություն,
2. Որոշել և հիմնավորել սովորողների ստեղծագործական գործունեության հոգեբանական և մանկավարժական հիմքերն ու բովանդակությունը,
3. Բացահայտել ստեղծագործական կարողությունների ձևավորման պայմանները,
4. Ներկայացնել դասի տեսակներ, որոնք զարգացնում են ստեղծագործական ունակությունները:

Գլուխ 1. Ստեղծագործական կարողությունների զարգացման պայմանները

«Ընդունակություն» տերմինը նշանակում է բնական շնորհ, կարողություն, ինչ-որ գործողություն կատարելու կարողություն:

Ի՞նչ է ստեղծագործությունը: Սա մտավոր գործունեության ամենաբարձր ձևն է, անկախությունը, նորը ստեղծելու կարողությունը:

Ուսումնական գործընթացի հաջողության կարևոր պայման է ճանաչողական ստեղծագործական գործունեության պահպանումը:

Ուսուցման պրակտիկայում երիտասարդ սովորողների շրջանում ստեղծագործական ճանաչողական հետաքրքրությունների և անկախության ձևավորման ունիվերսալ մեթոդներ չկան: Դրան անհրաժեշտ է հասնել՝ օգտագործելով ստեղծագործական և ճանաչողական հետաքրքրությունների զարգացման սեփական մեթոդները: Գործունեության, հետաքրքրասիրության, անկախության, նախաձեռնողականության, աշխատանքի նկատմամբ ստեղծագործական վերաբերմունքի, ճանաչողական գործունեության զարգացումը կարևոր և անհրաժեշտ խնդիր է ուսուցչի առջև:

Երեխաները դպրոց են գալիս զարգացման տարբեր մակարդակներով: Շատ երեխաների մոտ ընդունակությունները ի հայտ չեն գալիս, դրանք թաքնված են խորքում: Դրանց բացահայտման և զարգացման հիմնական աշխատանքը ընկնում է ուսուցչի վրա:

Սովորողների կարողությունների բացահայտումը և նպատակային զարգացումը կրթության և զարգացման կարևորագույն և հիմնական պայմաններից են:

Հաջորդ պայմանը վաղ մեկնարկն է: Անհրաժեշտ է, որքան հնարավոր է, երեխային շրջապատել այնպիսի միջավայրով և հարաբերությունների այնպիսի համակարգով, որը խթանի ամենատարբեր գործունեությունը և նպաստի արդյունավետ զարգացմանը:

Մյուս պայմանը քրտնաջան աշխատանքն է: Կարողությունները հեշտ չեն նկատվում: Նույնիսկ փայլուն կարողությունների առկայության դեպքում աշխատուժը որոշիչ դեր է խաղում: «Գյուտը,- ասում է ամերիկացի հայտնի գյուտարար Էդիսոնը, իննսուն տոկոս քրտինք է և մեկ տոկոս ոգեշնչում»:

Պարտադրանքը ստեղծագործության թշնամին է: Արդյունք տվող դասերը միայն այն դասերը, որոնցում երեխան աշխատում է իր կամքով, և կարողություններն այս դեպքում ավելի արագ են ձևավորվում: Կարողությունները որքան հաջող են զարգանում, այնքան հաճախ երեխան հասնում է որոշակի մակարդակի իր գործունեության մեջ, և ապա բարձրացնում է այն ավելի ու ավելի բարձր:

Ստեղծագործական ունակությունների զարգացման հաջորդ պայմանը ակտիվ կյանքի դիրքն է: Այն արթնացնում է հետախուզական վերաբերմունք շրջակա միջավայրի նկատմամբ և սովորեցնում է ավելի լիարժեք տեսնել առարկաներն ու երևույթները, նայել դրանց մեջ:

Երևակայության և ստեղծագործության զարգացման գործընթացը ներթափանցում է անձի զարգացման բոլոր փուլերը, արթնացնում է նախաձեռնությունը, որոշումների անկախությունը, ազատ արտահայտվելու սովորությունը, ինքնավստահությունը, քանի որ ուսուցման իրական նպատակը միայն որոշակի գիտելիքների, հմտությունների և կարողությունների ձեռքբերումը չէ, այլ համընդհանուր կրթական գործողությունների զարգացում, ինչպես նաև ստեղծագործ մարդու դաստիարակություն:

Կարելի է հավաստել, որ արդի հետազոտություններում ստեղծագործությունը, ստեղծագործական ընդունակությունները դիտարկվում են որպես բազմաչափ երևույթ, որն ընդգրկում է ինչպես մտավոր, այնպես էլ անհատական սոցիալական գործոններ: Այս շրջանակում դիտարկվում են ստեղծագործական գործունեության կազմակերպման սոցիալական պայմանները: Մեր դեպքում կրթական հաստատությունում ստեղծված այդպիսի պայմանները թույլ են տալիս՝

- երեխաներին ինքնորոշվել գործունեության ամենաբազմազան ոլորտներում՝ կրելով տարբեր փոխազդեցություններ,
- ստեղծել մանկավարժական պայմաններ մշակութային համատեքստում՝ երեխաների սոցիալականացման համար,

- ծնողներին մասնակցել կրթական ծառայությունների միջավայրի ստեղծմանը[2, 53]:

Դասավանդելով հայոց լեզու առարկան, անհրաժեշտություն եղավ բացահայտել երեխաների վերաբերմունքը առարկայի նկատմամբ: Դպրոցում սովորողների պատրաստվածության մակարդակի վերլուծությունը՝ (Հավելված 1) հարցումը, որի նպատակն էր բացահայտել սովորողների կարծիքները, ցանկությունները, դատողությունները (Հավելված 2) հնարավորություն տվեց որոշել աշակերտի վերաբերմունքը հայոց լեզվի նկատմամբ:

Այսպիսով, դասարանում նվազել էր հետաքրքրությունը սովորելու, մասնավորապես՝ հայոց լեզվի նկատմամբ:

Այս խնդիրը լուծելու, հայոց լեզվի դասերին մոտիվացիան բարձրացնելու համար անհրաժեշտ է կիրառել ստեղծագործական բնույթի առաջադրանքներ:

Ուսումնասիրելով մեթոդական և մանկավարժական գրականությունը, երեխաների ստեղծագործական կարողությունների զարգացումը, ես օգտագործում եմ առաջադրանքներ, որոնք զարգացնում են սովորողների ստեղծագործական կարողությունները:

1.1 Ստեղծագործական կարողությունների զարգացում հայոց լեզվի և գրականության դասերին

Սովորողների ստեղծագործական ճանաչողական գործունեության զարգացման, ինքնաիրացման, ինքնարտահայտման հսկայական հնարավորություններ ունի «Հայոց լեզու» առարկան, որը պարունակում է առաջադրանքներ, որոնք ուղղված են այդ որակների զարգացմանը: Յուրաքանչյուր դաս իրենից ներկայացնում է առաջադրանքների որոշակի համակարգ, որը հանգեցնում է սովորողներին տիրապետելու որոշակի հասկացությունների, հմտությունների և կարողությունների:

Դասերին առաջարկվում են այնպիսի առաջադրանքներ, որոնք հիմնված են հասկացությունների, կանոնների կիրառման, կապերի հաստատման, դիտարկումների հիման վրա օրինաչափությունների բացահայտման վրա: Այս տեսակի առաջադրանքները թույլ են տալիս ոչ միայն արդյունավետ անցկացնել դասերը, այլև ծառայել մտավոր գործունեության զարգացմանը: Հետագայում սրանից է կախված նրանց մտածողության անկախությունը, տեսական նյութը գործնական գործունեության հետ կապելու ունակությունը:

Աշակերտների ստեղծագործական կարողությունների զարգացման համար առավել բարենպաստ պայմանները ստեղծագործական առաջադրանքներն են, որոնք պարունակվում են դասագրքի էջերում, տետրերում, ուսուցման գործընթացում ուսուցչի մշակած առաջադրանքներում, ինչպես նաև հենց սովորողների կողմից: Ստեղծագործական առաջադրանքները տարբերվում են, քանի որ աշակերտներն ունեն դպրոցին պատրաստվածության տարբեր մակարդակներ, ինտելեկտուալ կարողություններ, ուսումնասիրվող նյութը հասկանալու և մշակելու արագություն: Սկզբնական փուլում առաջարկվում է ստեղծագործական առաջադրանքներ կատարել սովորողների ցանկությամբ: Այդպիսի առաջադրանքներ կարող են լինել՝ հոմանիշ և հականիշ բառեր գրել, գրառում կատարել, բառերով նախադասություններ կազմել և այլն:

Երեխաների խոսքի զարգացումը հեշտությամբ դրսևորվում է խաղային գործունեության մեջ, քանի որ սա բնական գործունեություն է, որը պահանջում է խոսքի հմտություններ: Խոսքի հետ խաղերի նպատակն է դասը վերածել հուզիչ արկածի, որը զարգացնում է երեխաների հուզական ոլորտը, փոխաբերական և զգայական մտածողությունը, ընդհանուր կրթական հմտություններն ու կարողությունները, ինչպիսիք են հիշողությունը, ուշադրությունը: Դպրոցական լեզվաբանության առաջատար բաժիններն ուսումնասիրելիս («Հնչյունաբանություն», «Ձևաբանություն», «Բառագիտություն», «Շարահյուսություն») օգտագործվում է զվարճալի խաղային իրավիճակներ՝ թերի բառեր, քայլեր, բառերի շղթա, զարդարել բառերը, գուշակեք թեման: Երեխաների ստեղծագործության մեջ գլխավորը մեծ ուրախությունն է, որ այն բերում է թե՛ ուսուցչին, թե՛ աշակերտին:

Ստեղծագործական գրությունների համար ամենաբարենպաստ նյութը բնության և շրջակա կյանքի դիտարկումներն են: Երեխաները շատ նրբորեն զգում են գեղեցկությունը և հասկանում են բնության լեզուն:

Հանձնարարականներից են՝ «տեքստը լեզվական վերլուծության ենթարկել», «կազմակերպել մտքերի փոխանակություն գիտական որևէ հարցի շուրջ», «ընթերցել հանրամատչելի գիտական հոդվածներ և վերլուծել», «մամուլից համապատասխան նյութ ընտրել և վերլուծել», «դպրոցական միջոցառումներից մեկի վերաբերյալ ռեպորտաժ ստեղծել և հաղորդել»: Այս ենթահամակարգում ներառվում են և գործնական գրությունները, որոնք ունեն հատուկ սահմանված կառուցվածք և ենթակա են վավերացման: Սրանց տեսակների, գրության նպատակների, գործածության ոլորտների, կառուցման սկզբունքների մասին հաղորդված տեսական գիտելիքները գործնականորեն զարգացնելու ճանապարհով կատարելագործվում են համագործակցային, հաղորդակցական, ստեղծագործական, ճանաչողական, ինքնուրույնաբար աշխատելու տարբեր հմտություններն ու կարողությունները, կարգավորվում են միջանձնային, միջգերատեսչական գործավարական հարաբերությունները[1, 265]:

Ստեղծագործական բնույթի աշխատանքները մեծացնում են հետաքրքրությունը սովորելու նկատմամբ, զարգացնում են դիտողական հմտությունները և սովորեցնում ինքնուրույն գտնել օպտիմալ լուծումներ: Այդպիսի առաջադրանքներ կարող են լինել՝ բանալի բառերով աշխատել՝ օգնականներ, ըստ ասացվածքի շարադրել, միմյանց նամակ գրել և այլն:

Որքան էլ փոքր, որքան էլ պարզունակ լինեն երեխաների ստեղծագործական աշխատանքները, չպետք է մոռանալ, որ դպրոցի երեխայի համար սա մի ամբողջ գրական ստեղծագործություն է: Կոմպոզիցիաներն օգնում են երեխաներին գիտակցել իրենց, իրենց գործողությունները, զգացմունքները: Կարդալով դրանք՝ ականա ուսումնասիրում ես երեխաներիդ կերպարները, սովորում ես, թե որքան գեղեցիկ են նրանց մանկության երազանքները: Երբեմն գրելը երազանք է և ապագայի պլաններ: Հայոց լեզվի դասեր՝ հատուկ թեմայի շուրջ շարադրություններ-մանրանկարներ վարելու հիանալի հնարավորություն է ընձեռում հետևյալ թեմաները.

- «Մեր փողոցը»՝ այն փողոցի նկարագրությունը, որտեղ դուք ապրում եք.

- «Ես ձեզ կպատմեմ իմ ընկերոջ մասին» - ինչն է հետաքրքիր ընկերոջ բնավորության մեջ:

Բանավոր ժողովրդական արվեստի փոքր ձևերի հետ աշխատանքը շատ արդյունավետ է ստեղծագործական ճանաչողական գործունեության զարգացման համար.

1. Փազլներ
2. Առակներ
3. Ասացվածքներ

Այս ձևերի օգտագործումը հայոց լեզվի և գրականության դասերին զարգացնում է մտածողությունը, սրամտությունը, երևակայությունը, հարստացնում էրեխաների խոսքն ու հիշողությունը: Նման դասերն ավելի հետաքրքիր են անցնում և չեն հոգնեցնում էրեխաներին:

Գլուխ 2. Ստեղծագործական կարողությունների զարգացմանն ուղղված դասերի տեսակները

Ստեղծագործական կարողությունների զարգացման մակարդակը կախված է ուսուցչի ընտրած կրթական տեխնոլոգիաներից և դասավանդման մեթոդներից: Այս գործընթացում արդյունավետ լինելու համար մանկավարժները կարող են օգտագործել դասերի տարբեր տեսակներ:

2.1 Խոսքի զարգացման դասեր

Խոսքի զարգացման դասերը *ստեղծագործական դասեր են*: Նրանք պետք է ցույց տան յուրաքանչյուր աշակերտի անհատականությունը, զարգացնեն նրա ստեղծագործական կարողությունները:

Ուսումնական գործընթացում ես մեծ ուշադրություն եմ դարձնում սովորողների համահունչ խոսքի զարգացմանը: Խոսքի զարգացման դասերին ես փորձում եմ ստեղծել որոշակի խոսքային իրավիճակ, որը խրախուսում է աշակերտներին ինքնուրույն փնտրել առաջադրված խնդիրը: Դասավանդման այս մոտեցումը թույլ է տալիս զարգացնել աշակերտների տրամաբանական մտածողությունը, ինքնուրույն եզրակացություններ անել: Նախաձեռնողականության դրսևորումը ոչ միայն խրախուսվում է, այլև բացարձակապես անհրաժեշտ է համարվում սովորողի իրական աճի ու զարգացման համար:

Հայոց լեզվի դասաժամերին սովորողներին հաճախ ստեղծագործական վարժություններ եմ առաջարկում: Սովորողների ներգրավվումը բնականին մոտ իրավիճակներում թույլ է տալիս խուսափել ֆորմալիզմից խոսքի զարգացման համար վարժություններ կատարելիս, նպաստել դասարանում ավելի հանգիստ, ստեղծագործ մթնոլորտի ստեղծմանը: Համահունչ խոսքի զարգացման հաջողությունը մեծապես կախված է սովորողի ստեղծագործական աշխատանքին պատրաստվածությունից և վերաբերմունքից: Իմ պրակտիկայում ես օգտագործում եմ խոսքի զարգացման ավանդական տիպի աշխատանքը՝ շարադրություն բանալի բառերի վերաբերյալ: Սա հատկապես արդյունավետ է բառարանային բառերի բացառություններն ավելի լավ անգիր անելու համար, որոնց համար դրանք միավորում ենք իմաստային շարքերի, որոնց հիման վրա սովորողները կազմում են փոքրիկ տեքստ՝ մանրանկար:

Ներածական բառեր ուսումնասիրելիս սովորողներին առաջարկում եմ գրել իրենց սիրելի ուտեստների բաղադրատոմսերը՝ օգտագործելով ներածական բառերի որոշակի խմբեր, կամ կազմել կարճ տեքստ՝ նկարագրություն՝ օգտագործելով ներածական բառեր: Այդ տեքստերը այնուհետև դասավորվում են նախագծերի տեսքով, օրինակ՝ «Մեր դասարանի սիրելի ուտեստները»:

Այս կամ այն առաջադրանքն առաջարկելիս միշտ հաշվի եմ առնում սովորողների տարիքը, հոգեբանական առանձնահատկությունները, փորձում եմ նրանց ծանոթացնել տպավորությունների հարուստ աշխարհին, ուստի առաջարկում եմ իրական աշխարհից տեղափոխվել երևակայական աշխարհ: Նրանք հաճույքով հեքիաթներ են հորինում՝

գոյություն չունեցող կերպարներ հորինելով, որոնք ընկնում են ուղղագրական կամ կետադրական հետաքրքիր աշխարհ:

Յուրաքանչյուր նոր թեմա, լեզվի յուրաքանչյուր երևույթ ուսումնասիրվում է տեքստերի օրինակով: Տեքստը պետք է համապատասխանի որոշակի պահանջների. այն պետք է հետաքրքրություն առաջացնի, ունենա ճանաչողական ներուժ և ունենա իմաստային ամբողջականություն. բառերի ծավալը պետք է համապատասխանի տարիքային հատկանիշներին:

Ներկայացնեմ հայոց լեզվի և գրականության դասին տեքստի հետ աշխատանքի մի փոքրիկ հատված:

1. Տեքստի վերնագիր՝ «Ի՞նչ է պապիրուսը»:

Կարդացեք առաջադրանքը և գուշակեք, թե ինչի մասին է լինելու տեքստը (սպասման ընդունում, տեքստի բովանդակության կանխատեսում ըստ վերնագրի):

2. Որոշի՛ր վերնագրի հիմնական (բանալի) բառը (պապիրուս):

3. Ի՞նչ գիտեք արդեն պապիրուսի մասին: Կարդացեք առաջին պարբերության առաջին նախադասությունը և փորձեք թվարկել այն հարցերը, որոնք կքննարկվեն տեքստում:

Առաջին նյութը, որի վրա կարելի էր գրել, պատրաստված էր պապիրուս կոչվող բույսից: Այս գյուտը եգիպտացիներն արել են մոտ մ.թ.ա. 2000 թվականի: Մոտ երկուսուկես հազարամյակ պապիրուսը գրելու միակ նյութն էր:

4. Կարդացեք տեքստի վերջին պարբերությունը և ասեք, թե ի՞նչ բովանդակություն կարող է նախորդել այս եզրակացությանը:

Այսպիսով, դուք տեսաք, թե որքան օգտակար է եղել այս բույսը հնում:

5. Վերանայեք ամբողջ տեքստը (վերանայեք կարդալու առաջադրանքը): Ուշադրություն դարձրեք, թե վերնագրում ձեր ընդգծած գերիշխող (հիմնական) բառը որքան հաճախ է հայտնվում դրանում:

6. Հնարավո՞ր է բանալի բառը փոխարինել իմաստին համապատասխան մեկ այլով: Ինչո՞ւ:

7. Փորձեք տեքստին տալ այլ, փոխաբերական անուն:

8. Տեքստի (պապիրուս) թեմայով բանավոր հաղորդագրություն պատրաստել հետևյալ պլանի համաձայն.

- հաղորդագրության նպատակը,
- հիմնական թեզեր (հիմնական տեղեկատվություն),
- երկրորդական տարրեր (լրացուցիչ տեղեկություններ),
- եզրակացություն.

9. Գրեք շարադրություն՝ «Ի՞նչպես կարող ենք վարվել այսօր պապիրուսի հետ» թեմայով: (5-6 նախադասության տեքստ):

Ուսումնական նպատակներով ես օգտագործում եմ նյութեր ոչ միայն գրական և գեղարվեստական ստեղծագործություններից, այլև լրագրողական նյութերից՝ թերթերից, մանկապատանեկան ամսագրերից, թերթերից, հանրագիտարաններից, որոնք պատմում են մարդու կյանքի և գործերի, բնության հետ հարաբերությունների մասին, բարեկամություն և ընկերակցություն, ազնվության և մարդասիրության մասին: Զեկուցումների տեքստերին սովորողներին առաջադրանքներ եմ տալիս, խնդրահարույց հարցեր եմ ներկայացնում, առաջարկում եմ տեքստի վերնագիրը փոխել հիմնական գաղափարին համապատասխան:

2.1 Ոչ ստանդարտ դասեր

Ոչ ստանդարտ դասերը զարգացնում են ճկունություն, մտածողության ինքնաստիպություն, երեխաներին սովորեցնում տրամաբանել, որոշումներ կայացնել և պատասխանատու լինել իրենց արարքների համար, յուրաքանչյուր աշակերտ հայտնվում է ոչ ստանդարտ իրավիճակում և կարող է իրեն դրսևորել անսպասելի կողմից:

Յուրաքանչյուր ուսուցիչ գիտի, որ երբեմն պետք է սովորողների հետ մի քանի անգամ կրկնել նույն քերականական նյութը, սակայն այն մնում է չսովորած: Ի՞նչ անել: Առաջին հերթին անհրաժեշտ է հայոց լեզվի հնչյունաբանության իմացություն: Անհրաժեշտ է

օգտագործել տարբեր տեխնիկա, որոնք նախատեսված են բառի տեսողական պատկերի մեխանիկական մտապահման համար: Իմ աշխատանքում ես սկսեցի ավելի հաճախ օգտագործել հանգավորված տեքստեր՝ տեսական նյութը անգիր անելու համար (օրինակ՝ «Բայերի հետ ընկերություն չի անում, այլ միայն մասնիկ է ծառայում՝ չգնաց, չվերցրեց»): տարբեր տեսակի վարժություններ ոչ ավանդական դասերի կիրառմամբ, դաս-բեմականացում, դաս-գեկուցում, դաս-բանավեճ, մրցույթներ): Նման դասերը ուրախություն են պատճառում սովորողներին, լրացուցիչ խթան են ստեղծում առարկան ուսումնասիրելու համար, ուսումնական գործընթացը դարձնում ստեղծագործ, հետաքրքիր, բազմազան և արդյունավետ: Անհրաժեշտ են դիդակտիկ, դերային խաղեր, որոնցում հատկապես ակտիվանում են երեխաների մտավոր կարողությունները, զարգանում է նրանց ստեղծագործական ունակությունները, երևակայությունը:

Յուրաքանչյուր թեմայով պատրաստում եմ տնային առաջադրանքների ոչ ավանդական տեսակներ՝ աղյուսակների, գծապատկերների, լեզվական հեքիաթների, խաչբառերի կազմում:

2.3 Դասերում կիրառվող ստեղծագործական մեթոդներ և տեխնիկա

Ալգորիթմների և բանականության կազմում՝ քարտեզներ: Որպեսզի երեխաներին սովորեցնեմ աշխատել տեղեկատվության հետ, ավելի լավ յուրացնել ուսումնական նյութը, սովորել համակարգել ձեռք բերված գիտելիքները, հայոց լեզվի և գրականության դասերին օգտագործում եմ մտքի քարտեզների և ալգորիթմների կազմման մեթոդը:

Մտքի քարտեզների մեթոդի համակարգված կիրառում.

- մեծացնում է ստեղծագործականությունը (ստեղծագործական երևակայությունը զարգացնելու ունակությունը),
- սովորեցնում է աշխատել տեղեկատվության հետ (գտնել, մշակել, օգտագործել),
- զարգացնում է հաղորդակցման հմտությունները[3]:

Արվեստի ստեղծագործության նկարագարդման մեթոդ: Նկարագարդումը պատկեր է, որը բացատրում կամ լրացնում է հիմնական տեքստը: Նկարագարդման ստեղծումն օգնում է աշակերտներին ավելի խորը ներթափանցել ստեղծագործության հեղինակի մտադրության մեջ, ավելի լավ հասկանալ տեքստի որոշ դժվար պահեր, որոշ չափով զգալ համահեղինակ: Այս մեթոդը լավագույնս աշխատում է միջին մակարդակներում, քանի որ ավագ դպրոցի աշակերտները ստեղծագործություն ուսումնասիրելիս ավելի շատ կենտրոնացած են մտորումների և ինքզննման վրա, իսկ դասական գեղարվեստական գրականության նկարագարդումը բավականին դժվար է: Այնուամենայնիվ, նոր ժամանակը նոր մեկնաբանության տեղիք է տալիս, ուստի օգտակար կլինեք նկարագարդումը փորձել ավագ դպրոցում:

Այսպիսով, ուսումնական գործընթացում խնդրահարույց իրավիճակների ստեղծումը ապահովում է սովորողների մշտական ներգրավումը ինքնուրույն որոնման գործողություններում, որոնք ուղղված են ի հայտ եկած խնդիրների լուծմանը, ինչը անխուսափելիորեն հանգեցնում է ինչպես ճանաչողական անկախության, այնպես էլ ստեղծագործական գործունեության զարգացմանը, և դա, առաջին հերթին, նպաստում է սովորողների գիտելիքների որակը, ակտիվության բարձրացմանը:

Եզրակացություններ և առաջարկություններ

Այս հետազոտական աշխատանքի կենտրոնական նպատակն էր զարգացնել սովորողների ստեղծագործական կարողությունները՝ համապատասխան մեթոդների կիրառման միջոցով:

1. Գիտական գրականության վերանայումը հիմք հանդիսացավ սովորողների ստեղծագործական զարգացման վերաբերյալ գիտելիքների ներկա վիճակը հասկանալու համար: Այն տրամադրեց առկա տեսությունների, մեթոդոլոգիաների և լավագույն փորձի համապարփակ պատկերացում՝ հիմք հանդիսանալով հետագա խնդիրների լուծման համար:

2. Ստեղծագործական կարողությունը զարգացնելու համար նախատեսված դասերի ներդրումը ներկայացնում է հետազոտության արդյունքների գործնական կիրառումը: Այս դասերը պետք է ներառեն մի շարք ստեղծագործական գործողություններ: Նրանք պետք է նաև ինտեգրեն տեխնոլոգիան, արվեստը և միջառարկայական մոտեցումները՝ ընդլայնելու սովորողների ստեղծագործական հորիզոնները:

3. Այս հետազոտության ընթացքում պարզել եմ ստեղծագործականության դաստիարակման նշանակությունը՝ որպես կրթության անբաժանելի բաղադրիչ: Այն ընդգծեց, որ ստեղծարարությունը բնածին հատկանիշ չէ, այլ հմտություն, որը կարող է զարգանալ կանխամտածված մանկավարժական ջանքերի և ուսումնական բարենպաստ միջավայր ստեղծելու միջոցով: Հոգեբանական և մանկավարժական հիմունքներին համապատասխան ստեղծագործական զարգացման համար դասերի գործնական իրականացումը կարևոր է սովորողների ստեղծագործական կարողությունների ողջ ներուժն իրացնելու համար:

Ելնելով հետազոտության արդյունքներից և կրթության մեջ ստեղծարարության խթանման կարևորությունից՝ առաջարկվում են հետևյալ առաջարկությունները՝ համապատասխան մեթոդների միջոցով աշակերտների ստեղծագործական կարողությունը բարձրացնելու համար.

1. Ստեղծագործական դասերը ներառել ուսումնական ծրագրում: Ստեղծագործական դասերը ներառել ուսումնական պլանում կրթության բոլոր մակարդակներում: Այս դասերը պետք է նախագծված լինեն ստեղծագործելու համար և պետք է լինեն ակադեմիական ժամանակացույցի կանոնավոր մասը:

2. Խթանել միջառարկայական ուսուցումը: Խրախուսեք միջառարկայական մոտեցումները՝ ներառելով տարրեր տարբեր առարկաներից: Սա կարող է օգնել սովորողներին կապել գաղափարները տարբեր ոլորտներում և խթանել նրանց ստեղծագործական մտածողությունը:

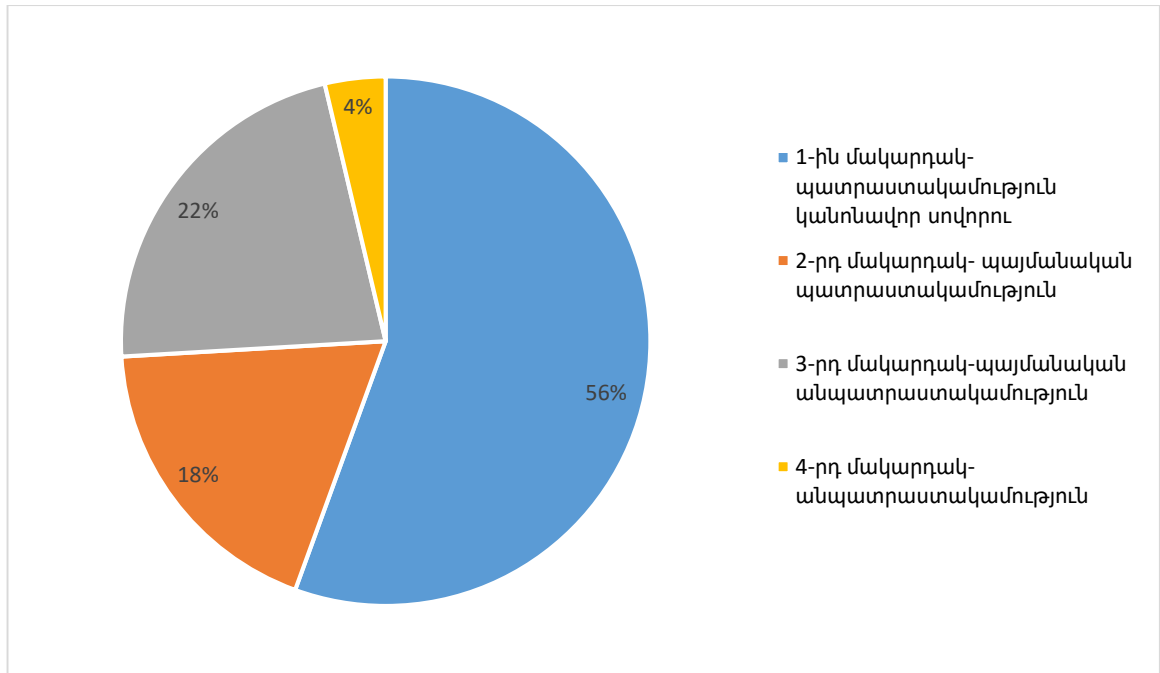
3. Օգտագործեք տեխնոլոգիան որպես ստեղծագործական գործիք: Օգտագործեք տեխնոլոգիան՝ որպես ստեղծագործականությունը խթանելու միջոց: Ինտեգրել թվային գործիքներ, ծրագրաշարեր և հարթակներ, որոնք հնարավորություն են տալիս սովորողներին ուսումնասիրել և արտահայտել իրենց ստեղծագործական գաղափարները:

Գրականության ցանկ

1. Աղաջանյան Զ., Հայոց լեզվի ուսուցում և խոսքի մշակույթ, Երևան, 2021, էջ 572:
2. Գրիգորյան Ն., Ուսուցում և դաստիարակություն, Դպրոցականների ստեղծագործական ակտիվության զարգացման հիմնախնդիրները հանրակրթական դպրոցում, 2011, էջ 53:
3. Третьякова И.Е., Развитие творческих способностей учащихся на уроках русского языка и литературы при переходе на ФГОС., 2018.

Հավելված 1

Աշակերտների պատրաստության մակարդակի վերլուծություն դպրոցին

Գծապատկերում ներկայացված տվյալներից սովորողների 56%-ն ունի կանոնավոր ուսուցման առաջին աստիճանի պատրաստվածություն, 18%-ը՝ պայմանական, 22%-ը՝ լինովին պատրաստ չեն սովորելու, 4%-ը՝ սովորելու ցանկություն չունեն:

Հավելված 2

Հարցաթերթիկ

-Ո՞րն է քո սիրելի առարկան դպրոցում:

-Մի՞րո՞ւմ ես կարդալ:

-Մի՞րո՞ւմ ես նկարել:

-Մի՞րո՞ւմ եք ստեղծագործել:

